

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2015 r.

Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w P. w Wydziale I Cywilnym

w składzie:

Przewodniczący: SSR Małgorzata Rozmiarek – Brzezińska

Protokolant: Anna Lembicz

po rozpoznaniu dnia 17 listopada 2015 r. w P.

na rozprawie

sprawy z powództwa **Agencji Nieruchomości Rolnych – Oddział Terenowy w P.**

przeciwko **R. M.**

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 24.753,36 zł (dwadzieścia cztery tysiące siedemset pięćdziesiąt trzy złote trzydzieści sześć groszy) wraz ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 15.778 zł od dnia 11 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty

- od kwoty 3.304,84 zł od dnia 15 września 2015 r. do dnia zapłaty

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3638 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 2400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSR Małgorzata Rozmiarek – Brzezińska

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 15 września 2015 r. powód Agencja Nieruchomości Rolnych wniósł o zasądzenie od pozwanego R. M. na rzecz powoda kwoty 24.753,36 zł z ustawowymi odsetkami od kwot: 1) 15.778 zł – od dnia 11 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty, 2) od kwoty 3.304,84 zł od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, a także zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu żądania pozwu wskazano, że na podstawie wyroku zaocznego Sądu Rejonowego we Wrześni z dnia 3 kwietnia 2012 r. w sprawie I C 87/12 komornik sądowy zajęła rachunek bankowy powoda i wyegzekwowała na rzecz pozwanego kwotę 24.753,36 zł – dochodzoną w niniejszej sprawie. Powód zaznaczył, że złożył od ww. wyroku zaocznego sprzeciw, a postępowanie toczyło się pod sygn. VI C 684/13 przed Sądem Rejonowym w Środzie Wielkopolskiej VI Zamiejscowym Wydziałem Cywilnym, w którym wyrokiem z dnia 30 września 2014 r. Sąd uchylił ww. wyrok zaoczny i powództwo oddalił, a wyrok z dnia 30 września 2014 r. uprawomocnił się w dniu 30 października 2014 r. Powód podniósł, że wobec tego, iż odpadła podstawa prawna, w oparciu o którą pozwany przeprowadził ww. egzekucję komorniczą otrzymując z rachunku powódki kwotę 24.753,36 zł, pozwany został wezwany do zwrotu nienależnie pobranych kwot, ale ich nie uregulował. (k. 2-3)

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany wskazał, że wyłączną przyczyną uchylecia wyroku zaocznego było spełnienie świadczenia przez powoda – jego wyegzekwowanie. Pozwany zaznaczył, że zareagował na wezwanie do zapłaty i dwukrotnie zwrócił się do powódki pisemnie wyjaśniając sprawę. W ocenie pozwanego nie można mówić o uzyskaniu korzyści majątkowej kosztem powoda bez podstawy prawnej, nie może być też mowy o nienależnym świadczeniu. Ponadto pozwany podniósł zarzut z art. 409 k.c., wobec faktu zużycia środków uzyskanych od powódki, obowiązek zwrotu korzyści wygasł. Pozwany wskazał też, że nie mógł się liczyć z ewentualnym zwrotem świadczenia wyegzekwowanego od powódki, bowiem na wyrok zaoczny została nadana klauzula wykonalności w terminie, w którym orzeczenie powinno się już uprawomocnić, a wszelkie okoliczności sprawy wskazywały ewidentnie na fakt, iż powód nie złożył skutecznie sprzeciwu wobec wyroku zaocznego. (k. 26-28)

Na rozprawie w dniu 17 listopada 2015 r. pełnomocnik powoda wskazała, że okoliczność zużycia środków przez pozwanego nie została przez pozwanego wykazana; a w ocenie strony powodowej pozwany winien liczyć się z obowiązkiem zwrotu środków, ponieważ środki uzyskał te na podstawie wyroku zaocznego, od którego przysługiwał sprzeciw, który został wniesiony przez powoda, a następnie toczyło się postępowanie, w wyniku którego wyrok zaoczny został uchylony, a całe powództwo oddalone, zatem pozwany uzyskał korzyść majątkową bez podstawy prawnej. Pełnomocnik powoda zaznaczył, że roszczenie powoda nie było jednoznaczne i bezsprzeczne, a nadto pozwany prowadzi profesjonalną działalność rolniczą, powinien zatem mieć na nią środki i liczyć się z obowiązkiem uiszczenia czynszu dzierżawnego, który był pozwanemu znany. Pozwany wniósł o oddalenie powództwa podtrzymując argumentację wyrażoną w odpowiedzi na pozew, nadto oświadczył, że nie zgadza się z wyżej wyrażonym stanowiskiem powoda. (k. 35-38)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany prowadzi gospodarstwo rolne, od ok. 16 lat dzierżawi od powoda grunty. W 2012 r. pozwany, działając przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł przeciwko powodowi pozew o zapłatę kwoty 13.388,00 zł z tytułu szkody w uprawach kukurydzy i 2.390,00 zł z tytułu szkody na łące, z odsetkami ustawowymi od ww. kwot od dnia 4 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty. Na etapie przedsądowym powód – (...) kwestionował ww. roszczenia pozwanego, wskazując w piśmie z dnia 12 grudnia 2011 r., iż żądanie pozwanego jest bezpodstawne.

Dowód: pozew z dnia 29 stycznia 2012 r. (k. 2-4 akt VI C 684/13), pismo z dnia 12 grudnia 2011 r. (k. 41 akt VI C 384/13), zeznania powoda (k. 36-37)

Wyrokiem zaocznym z dnia 3 kwietnia 2012 r. wydanym w sprawie pod sygn. akt I C 87/12, Sąd Rejonowy we Wrześni zasądził od Agencji Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w P. na rzecz R. M. kwotę 15.778 zł wraz z ustawowymi odsetkami: a) od kwoty 13.388 zł od dnia 4 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty, b) od kwoty 2.390 zł od dnia 4 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty (pkt 1), kosztami procesu obciążając w całości Agencję Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w P. i z tego tytułu zasądzać od (...) na rzecz R. M. kwotę 3.206 zł, w tym kwotę 2.417 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2) i wyrokowi nadając rygor natychmiastowej wykonalności (pkt 3).

Powyższy wyrok zaoczny uprawomocnił się w stosunku do: powoda – z dniem 11 kwietnia 2012 r., pozwanego – z dniem 18 kwietnia 2012 r.

Pismem z dnia 10 maja 2012 r. pełnomocnik pozwanego wniósł o nadanie ww. wyrokowi zaocznemu klauzuli wykonalności (pkt 1).

Postanowieniem z dnia 28 maja 2012 r. Sąd Rejonowy we Wrześni nadał klauzulę wykonalności prawomocnemu ww. wyrokowi zaocznemu (pkt 1).

Dowód: wyrok zaoczny z dnia 3 kwietnia 2012 r. sygn. akt I C 87/12 (k. 6 , a nadto 64 akt VI C 684/13) , pismo z dnia 10 maja 2012 r. (k. 100 akt VI C 684/13), postanowienie z dnia 28 maja 2012 r. sygn. akt I C 87/12 (k. 102 akt VI C 684/13), zarządzenie z dnia 28 maja 2012 r. (k. 103 akt VI C 384/13), zeznania powoda (k. 36-37)

W oparciu o ww. wyrok zaoczny zaopatrzonej w klauzulę wykonalności z dnia 6 czerwca 2012 r., z dnia 3 kwietnia 2012 r., na wniosek pozwanego, Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Słupcy A. K., przeprowadziła pod sygn. akt Km 1013/12, postępowanie egzekucyjne. W wyniku ww. postępowania egzekucyjnego wyegzekwowana została w dniu 2 sierpnia 2012 r. z rachunku bankowego powoda kwota 24 691,03 zł, a w dniu 16 sierpnia 2012 r. kwota 62,33 zł.

Postanowieniem z dnia 28 sierpnia 2012 r. komornik sądowy zakończyła postępowanie egzekucyjne pod sygn. akt Km 1013/12 wobec zaspokojenia całego roszczenia wynikającego z tytułu wykonawczego – ww. wyroku zaocznego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Środki wyegzekwowane przez komornika wpłynęły następnie na konto pozwanego.

Dowód: zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego i zakazie wypłat z dnia 19 czerwca 2012 r. sygn. akt Km 1013/12 (k. 7 i k. 5 akt Km 1031/12) , wydruk operacji z rachunku powoda z dnia 2 sierpnia 2012 r. (k. 8) , wydruk operacji z rachunku powoda z dnia 16 sierpnia 2012 r. (k. 9) , wniosek o wszczęcie egzekucji z dnia 18 czerwca 2012 r. (k. 1 akt Km 1031/12), pismo Banku (...) z dnia 2 sierpnia 2012 r. (k. 21 akt Km 1031/12) , pismo Banku (...) z dnia 16 sierpnia 2012 r. (k. 27 akt Km 1031/12) , postanowienie z dnia 28 sierpnia 2012 r. sygn. akt Km 1013/12 (k. 30 akt Km 1013/12) zeznania pozwanego (k. 36-37)

Pismem złożonym w dniu 3 lipca 2012 r. powód (pozwany w tamtej sprawie) wniósł o przywrócenie terminu do złożenia sprzeciwu od wyroku zaocznego z dnia 3 kwietnia 2012 r. w sprawie pod sygn. akt I C 877/12, powołując się na fakt niewłaściwych doręczeń korespondencji sądowej, jednocześnie wnosząc sprzeciw od ww. wyroku zaocznego.

Postanowieniem z dnia 30 lipca 2012 r. Sąd Rejonowy we Wrześni przywrócił powodowi (pozwanemu w tamtej sprawie) termin do wniesienia sprzeciwu od ww. wyroku zaocznego. Pismem z dnia 16 lipca 2012 r. pełnomocnik pozwanego (powoda w tamtej sprawie) – R. M. wniósł o doręczenie odpisu wyroku zaocznego z dnia 3 kwietnia 2012 r. opatrzonego klauzulą prawomocności.

Pełnomocnik pozwanego (powoda w tamtej sprawie) – R. M. pismem z dnia 21 sierpnia 2012 r. został poinformowany przez Sąd Rejonowy we Wrześni, iż sprawa jest na etapie uzupełniania braków sprzeciwu od wyroku zaocznego, w związku z czym nie ma możliwości przesłania wyroku z klauzulą wykonalności, nadto pełnomocnikowi powoda przesłano odpis ww. postanowienia z dnia 30 lipca 2012 r.

Wyrokiem z dnia 30 września 2014 r. Sąd Rejonowy w Środzie VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą we W. w sprawie pod sygn. akt VI C 684/13 uchylił wyrok zaoczny Sądu Rejonowego we Wrześni z dnia 3 kwietnia 2012 r. w sprawie o sygn. akt I C 87/12 (pkt 1), powództwo oddalił (pkt 2), zniósł między stronami koszty procesu (pkt 3). Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 30 października 2014 r.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd wskazał, że wobec spełnienia świadczenia w toku egzekucji w całości, zaznaczając, że nieistotne jest czy zaspokojenie nastąpiło w drodze egzekucji czy też dobrowolnie, niemożliwe jest orzeczenie w późniejszym wyroku o zasądzeniu świadczenia, gdyż dochodzone roszczenie wygasło, odpadła zatem podstawa do uwzględnienia powództwa.

Dowód: wyrok z dnia 30 września 2014 r. sygn. akt VI C 684/13 (k. 10 , 31-33) , wniosek o przywrócenie terminu w sprawie o sygn. akt I C 87/12 (k. 117-118 akt VI C 384/13), sprzeciw od wyroku zaocznego w sprawie o sygn. akt I C 87/12 (k. 124-125 akt VI C 384/13) , postanowienie z dnia 30 lipca 2012 r. sygn. akt I C 87/12 (k. 128 akt VI C 384/13) , pismo z dnia 16 lipca 2012 r. (k. 130 akt VI C 384/13) , pismo z dnia 21 sierpnia 2012 r. (k. 133 akt VI C 384/13) , potwierdzenie odbioru z dnia 23 sierpnia 2012 r. (k. 136 akt VI C 384/12)

Pismem z dnia 31 marca 2015 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 24.753,36 zł, wskazując, że na ww. kwotę składały się sumy: 15.778,00 zł, 3.304,84 zł, 3.866,00 zł i 1.804,52 zł z tytułu sprawy pod sygn. akt I C 87/12, jednocześnie zaznaczając, że od kwoty 19.082,84 zł od dnia 1 kwietnia 2015 r. będą naliczane odsetki. Powód wezwał pozwanego, by kwota objęta wezwaniem, powiększona odpowiednio o odsetki ustawowe, została zapłacona w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania, na podane konto bankowe. Powód wskazał, że ww. wezwanie dotyczy wyroku

z dnia 30 września 2014 r. pod sygn. akt VI C 684/13, i należności pobranej w 2012 r. przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Słupcy pod sygn. akt Km 1013/12. Powyższe wezwanie zostało doręczone w dniu 3 kwietnia 2015 r.

Dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 31 marca 2015 r. wraz z dowodem doręczenia (k. 11 -12)

Pismem z dnia 12 maja 2015 r. pozwany ustosunkował się do wezwania do zapłaty, wnosząc o jego wstrzymanie. Ponadto pozwany wniósł o wyjaśnienie niedotrzymania przez powoda warunków umowy dzierżawy zawartej do dnia 30 września 2019 r. i przekazania własności innym podmiotom bez aneksu i wiedzy dzierżawcy. Pozwany spotkał się z Dyrektorem Oddziału powoda, jednakże w późniejszym czasie nie otrzymał od powoda dalszych wyjaśnień.

Dowód: pismo z dnia 12 maja 2015 r. (k. 29) , pismo z dnia 20 października 2015 r. (k. 30) , zeznania powoda (k. 36-37)

Powyższy stan faktyczny ustalony został na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach niniejszej sprawy, aktach sprawy VI C 684/13 i w aktach Km 1013/12, a także na podstawie zeznań pozwanego. Zebrane w sprawie dokumenty uznano za wiarygodne, gdyż ich prawdziwość i autentyczność nie była kwestionowana przez strony postępowania, jak również Sąd nie znalazł podstaw, aby czynić to z urzędu. Także kopie dokumentów – niekwestionowane przez strony okazały się przydatne w ustaleniach faktycznych.

Zeznania pozwanego Sąd uznał w zasadzie za w pełni wiarygodne. Niewątpliwie jako strona postępowania miał on interes w tym, aby fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy przedstawiać w korzystnym dla siebie świetle, ale mimo to Sąd nie dostrzegł w jego zeznaniach takiego celowego zniekształcania rzeczywistości. Pozwany zeznawał logicznie i wewnątrznie spójnie.

Sąd zważył co następuje:

Roszczenie powoda zasługiwało na uwzględnienie.

Stan faktyczny sprawy był niesporny pomiędzy stronami procesu. Spór dotyczył kwestii, czy kwota wyegzekwowana od powoda w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego po sygn. akt Km 1013/12 na podstawie wyroku zaocznego z dnia 3 kwietnia 2012 r. była świadczeniem nienależnym, a w konsekwencji czy powód mógł skutecznie domagać się zasądzenia kwoty 24.753,36 zł.

Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przesłankami bezpodstawnego wzbogacenia są zatem: uzyskanie bez podstawy prawnej korzyści jakiegokolwiek rodzaju o wartości majątkowej i uzyskanie jej kosztem innej osoby. Bezpodstawnym wzbogaceniem jest także tzw. świadczenie **nienależne**, objęte art. 410 k.c. Określenie, że mamy tu do czynienia ze świadczeniem oznacza, że korzyść musi być uzyskana kosztem innej osoby w wykonaniu zobowiązania, przy czym korzyść ta (świadczenie) musi oczywiście być nienależna osobie je uzyskującej. Przy ocenie, czy miało miejsce świadczenie w ramach danego stosunku, rozstrzygające znaczenie powinien mieć punkt widzenia wierzyciela tego stosunku: czy może on na podstawie rozpoznawalnych okoliczności uważać dane działanie za świadczenie.

W przeciwnym razie może powstać jedynie roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 września 1997 r., III CKN 162/97).

Bezpodstawne wzbogacenie może być wynikiem działania wzbogaconego, zubożonego, osoby trzeciej, a także skutkiem zaistnienia jakiegokolwiek innego zdarzenia. Istotne jest jedynie, by w wyniku tego zdarzenia nastąpiło przesunięcie korzyści z majątku zubożonego do majątku wzbogaconego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 1998 r., II CKN 58/98). Dodatkowo zaznaczyć należy, iż dla istnienia wzbogacenia w rozumieniu art. 405 k.c., nie ma znaczenia wina wzbogaconego lub jakakolwiek inna forma jego uchybienia lub zaniedbania, bezprawność ani związek przyczynowy w ujęciu art. 361 § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 1999 r., I CKN

1128/97), a nawet wiedza, czy wola osoby wzbogaconej - do bezpodstawnego wzbogacenia może dojść nawet wbrew woli tej osoby (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2002 r., V CKN 641/00).

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z przypadkiem świadczenia nienależnego. Pozwany wyegzekwował świadczenie wyłącznie na podstawie prawomocnego i wykonalnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego we Wrześni z dnia 3 kwietnia 2012 r. sygn. akt

I C 87/12. Jednakże wyrok ten, na skutek wniesienia sprzeciwu przez powoda (po przywróceniu terminu do jego złożenia) - tam pozwanego, został uchylony wyrokiem Sądu Rejonowego we Wrześni z dnia 30 września 2014 r. sygn. akt VI C 384/13. (wyrok ten uprawomocnił się w dniu 30 października 2014 r.). Mając na uwadze brzmienie art. 410 § 2 k.c. uznać zatem należało, iż przedmiotowe świadczenie było świadczeniem nienależnym; odpadła bowiem jego podstawa. Uchylenie wyroku, w oparciu o który strona uzyskała świadczenie, jest przesłanką zwrotu takiego wzbogacenia.

Świadczenie spełnione na podstawie wykonalnego i prawomocnego orzeczenia - wyroku zaocznego następnie uchylonego w wyniku jego zaskarżenia sprzeciwem, jest świadczeniem nienależnym, wymagalnym z dniem, w którym prawomocnie orzeczono o oddaleniu powództwa (por.: wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2005 r., I ACa 1062/05; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 lutego 2011 r., I ACa 16/11; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2006 r., V CSK 229/06; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r., IV CK 24/05). W tym miejscu wskazać należy, iż nienależne świadczenie jest szczególnym przypadkiem bezpodstawnego wzbogacenia. Tu mamy do czynienia z odpadnięciem podstawy świadczenia. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Poznaniu w ww. wyroku z 29 grudnia 2005 r., I ACa 1062/05, świadczenie spełnione na podstawie prawomocnego wyroku jest świadczeniem należnym, jednak późniejsze uchylenie lub zmiana tego wyroku powoduje zmianę charakteru dokonanego wcześniej świadczenia, które staje się **świadczeniem nienależnym** i podlega obowiązkowi **zwrotu**.

Obowiązkiem zwrotu objęta jest taka sama ilość pieniędzy. Oprócz korzyści obowiązkiem zwrotu objęte są również pożytki cywilne i naturalne, które przynoszą korzyść majątkową, uzyskaną przez wzbogaconego. Na tej podstawie pozwany powinien zwrócić powodowi to, co uzyskał w wyniku postępowania egzekucyjnego przeprowadzonego w oparciu o tytuł wykonawczy tj. wyrok zaoczny z dnia 3 kwietnia 2012 r. wydany przez Sąd Rejonowy we Wrześni w sprawie I C 87/12 - tj. kwota 24.753,36 zł. Jak ustalono w stanie faktycznym sprawy została ona przelana na rachunek pozwanego przez Komornik sądowego w dwóch ratach: 24 691,03 zł - w dniu 2 sierpnia 2012 r. i 62,33 zł - w dniu 16 sierpnia 2012 r.

Odnosząc się do zarzutu strony pozwanej w zakresie zużycia pozyskanych środków, tj. zarzutu opartego o art. 409 k.c. wskazać należy, iż obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że **wyzbijając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu**. Jest zatem w nim mowa jest o zużyciu lub utracie korzyści w taki sposób, że ten, kto korzyść uzyskał, "nie jest już wzbogacony". Chodzi zatem tylko o takie sytuacje, kiedy zużycie wzbogacenia nastąpiło bezproduktywnie, a więc bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego lub też utrata korzyści była przypadkowa, np. kradzież, przypadkowe zniszczenie. (por.: wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 maja 2006 r., I ACa 1354/05; ponadto w ww. orzeczeniu wskazano, iż uzyskujący korzyść w postaci kwoty pieniężnej na podstawie nieprawomocnego ale natychmiast wykonalnego orzeczenia sądu II instancji powinien się liczyć z obowiązkami zwrotu).

Obowiązek wydania korzyści istnieje, nie wygasa, gdy mimo utraty lub zużycia korzyści zobowiązany do wydania korzyści jest nadal wzbogacony. Jeśli więc zobowiązany do zwrotu wyżył się korzyści, oszczędzając sobie wydatków z własnego majątku, to nadal jest wzbogacony, gdyż zmniejszyły się jego pasywa. Ten, kto otrzymał pieniądze od innej osoby, które zakwalifikowane zostały jako nienależne świadczenie, i zużył je na spłacenie swego długu, wprawdzie pieniędzy tych już nie ma, ale mimo to jego wzbogacenie trwa nadal, przez zapłatę długu zmniejszyły się bowiem jego pasywa, tym samym więc nastąpił wzrost majątku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 1998 r., I CKN 918/97.; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 maja 2006 r., I ACa 1354/05). Powołując się na wygaśnięcie obowiązku wydania korzyści, pozwany winien była nie tylko udowodnić jej zużycia, lecz nadto także zużycie, które

powoduje trwający brak wzbogacenia. Gdy korzyść stanowią sumy pieniężne - nie wystarcza zatem samo ich wyzbycie się, wydatkowanie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2008 r., I PK 247/07).

Zatem nie każde, nawet w dobrej wierze, zużycie świadczenia bezpodstawnie uzyskanego powoduje wygaśnięcie obowiązku jego zwrotu. Zachodzi ono tylko wtedy, gdy zużycie korzyści nastąpiło w sposób bezproduktywny, konsumpcyjny, a więc bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu, czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego. Obowiązek wydania korzyści istnieje, gdy mimo utraty lub zużycia korzyści zobowiązany do jej wydania nadal jest wzbogacony. Jeśli więc zobowiązany do zwrotu wyzbywa się korzyści, oszczędzając sobie wydatków z własnego majątku, np. płacąc własny dług, to nadal jest wzbogacony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2.02.2012 r., II CSK 670/11, LEX nr 1131124).

Powołując się na art. 409 k.c. pozwany tylko wówczas mógłby zwolnić się z obowiązku zwrotu korzyści, gdyby wykazał, że zużycie korzyści nie spowodowało, że nie jest już wzbogacony, co jednak w niniejszej sprawie nie miało miejsca – jak zeznał pozwany środki pozyskane w wyniku przedmiotowej egzekucji wykorzystał na prowadzoną przez siebie produkcję rolniczą, w tym na pokrycie czynszu dzierżawnego. Ponadto, pozwany powinien wykazać, że wyzbywając się ww. korzyści nie musiał liczyć się z obowiązkiem ich zwrotu. Ta z kolei przesłanka zwolnienia się pozwanego z odpowiedzialności również nie została spełniona. Pełnomocnik pozwanego co najmniej od 23 sierpnia 2012 r. miał świadomość z tego, że przedmiotowy wyrok zaoczny został zaskarżony, a nadto pozwany nie wykazał, by wyegzekwowane środki wydatkował we wcześniejszym okresie.

O zakresie zwrotu decyduje więc powinność przewidywania **obowiązku zwrotu**, oznaczająca zarówno sytuację, w której zobowiązany do zwrotu wiedział, że korzyść mu się nie należy, jak również sytuację, gdy co prawda był subiektywnie przekonany, iż korzyść mu się należy, lecz na podstawie okoliczności sprawy obiektywnie powinien się liczyć z możliwością obowiązku zwrotu. W niniejszej sprawie pozwany miał świadomość, iż jego roszczenie dochodzone w sprawie VI C 384/13 było kwestionowane przez powoda, i to jeszcze na przed wytoczeniem powództwa w sprawie VI C 384/13 (poprzednio I C 87/12). Pozwany w ww. sporze był reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, tym bardziej zatem powinien ostrożnie podejść do kwestii zarówno wszczęcia egzekucji w oparciu o ww. wyrok zaoczny, jak i co do wykorzystania wyegzekwowanych środków. Ponadto pozwany nie wykazał w jakiej dacie otrzymał przedmiotowe środki, ani też kiedy dokładnie je wydatkował. Ubocznie należy wskazać, że w sprawie VI C 384/13 zostały przeprowadzone dowody z przesłuchania świadków, powoda, a także dowód z opinii biegłego, niemniej sąd orzekając w sprawie i uzasadniając orzeczenie z dnia 30 września 2014 r., nie odniósł się do nich, powołując się wyłącznie na okoliczność wyegzekwowania świadczenia w oparciu o wyrok zaoczny jako podstawy oddalenia powództwa. Wyrok oddalający powództwo i uchylający wyrok zaoczny zasądzający świadczenie nie jest rozstrzygnięciem korzystnym dla powoda, rozważeniu podlegało więc zaskarżenie orzeczenia, tym bardziej, że powód w tamtej sprawie a pozwany w tej sprawie był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika.

Mając powyższe na uwadze roszczenie powoda należało uznać za uzasadnione w całości w związku z czym Sąd orzekł jak w pkt. 1 wyroku zasądzając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 24.753,36 zł tj. sumę wyegzekwowaną od powoda na rzecz pozwanego w toku egzekucji Km 1013/12.

O roszczeniu odsetkowym orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., zgodnie z żądaniem pozwu. Termin spełnienia świadczenia z tytułu nienależnego świadczenia (bezpodstawnego wzbogacenia) biegnie niezwłocznie po wezwaniu do zapłaty, gdyż termin ten nie został inaczej oznaczony w przepisach, a nie wynika też z właściwości zobowiązania. Pojęcie „niezwłocznie”, użyte w art. 455 k.c., oznacza przy tym termin w konkretnych okolicznościach możliwy do spełnienia. Wskazany w wezwaniu z dnia 31 marca 2015 r. termin 7 dni o dacie doręczenia wezwania, doręczonego w dniu 3 kwietnia 2015 r. był realny i nie był kwestionowany przez stronę pozwaną, przy czym w ww. wezwaniu powód odsetek domagał się od kwoty 19.082,84 zł. W związku z czym Sąd zasądził w niniejszej sprawie odsetki ustawowe od kwoty 15.778 zł zgodnie ze zgłoszonym w pozwie żądaniem odsetkowym tj. od dnia następującego po ostatnim dniu, w którym powód miał zgodnie z ww. wezwaniem spełnić świadczenie; natomiast od kwoty 3.304,84 zł od dnia złożenia pozwu tj. od dnia 15 września 2015 r.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Pozwany przegrał proces w całości, a tym samym powinien zwrócić powodowi poniesione przez niego koszty w całości tj. w kwocie 3.638 zł, na które złożyły się: 1.238 zł – tytułem opłaty sądowej od pozwu i kwota 2.400 zł – tytułem wynagrodzenia pełnomocnika powoda, ustalona w oparciu o § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 j.t.)

SSR Małgorzata Rozmiarek – Brzezińska